

КЕНГЕШ

Сатыу-алыу жерлени тапландырыу, рыноклары тийрелеринде къоркъуусулукъну жалчытыу баш борчха саналганды

КЪМР-ни Башчысы Юрий Ковок республиканы Правительство, ич ишле, надзор органдары, Нальчик шахары администрациясы келечилери бла кенгеш бардырганды. Свс Нальчикни ара базарында оттошуу къалды хата келтиргени эмда республикада башха объектиде къоркъуусулукъ жалчытыуу келеринде барганды. Агга «Центральный сатыу-алыу органы иелери да чакырылды».

Юрий Александрович, биринчиден, от тошоуде бир адам да ачымаганын, болсада кепле ырыскыларын тас этгенлерин чертгенди эмда алагы болушурга кереклигин белгилегенди. Республиканы онучусу Кемеровода болганы болушуу ишле субъектеринде, ол санда бизни республикада да, от тошоуден сакъланууда кемчиликке болганыларын кепроптенин чертгенди.

КЪМР-ни премьер-министри Мусукланы Алийни айтханына кере, Толстой аты орамда аграрлардан биринде от тошенин коюонден эртенликке 6 сагъат 11 минутта белгили болганды. Юч минутдан алагы от ёчлолукъну белгилегенди. Алай бу кезиуде от 600 квадрат метрны алып тура эди. Кюндюз 9 сагъатта 22 минутта от толусунлай ёчлолукъленди. Алай бла битуде да бирге 3,2 минг квадрат метр койгениди. «Ал шартлагы кере от проводаны осалгыны хатасындан тошениди. Ол кюн жел урганыны хатасында да от башха сатыу

жерлеге терк окуна кегенди», - дегенди ол. Алай бла татыу ашарыкыла сатылган ангарда 82 арендатор келерини ырыскыларын тас этгенди. Дагыда аны тегерегинде бла кытында энтта 50 сатыу-алыу жерге бла кафега хата жетгенди. «Гукурге кен эртенликке 9 сагъатта базарны администрациясында комиссия ишлеп башлаганды. Арендаторла къоранчаларны келеринден ары белгили эгерге болукъдула», - дегенди Мусукланы Алий.

РФ-ни МЧС-ини КЪМР-де Баш управ-

лениясыны таматасы Михаил Надежин а ахыргы кере базарда тинтиуде 2014 жылда бардырылганын билдиргенди. Ол кезиуде ачыкъланган бузукълукъла бла баймалы 143 административ бегим чыгарылган эди, жууалты кулукълуулагыга 150 минг сом тазир салынганды. «Азаматда сигнализация, от тошенин билдирген система салымаганылары, отню ёчлолукъу затла болмаганылары эм башха кемчиликке ачыкъланган эдиле», - дегенди ол.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Бу аманылыкъ бла тийишли ведомстволар, жер-жерли власть эмда право нызамны сакълануучу органла, граждандар общество да бирден кюч салып кюреширге керекдиле

КЪМР-ни Нархотиклеге къажу комиссиясыны кезиуде жыйылынууда тотуруучу эм жер-жерли власть органла наркоманияны профилактикасын кылай бардырганы эмда ууну законлагы бузукълукъ этил сатыуу тохатуй жаны бла излемле кылай толтурууганын сазоогенди. Аны республиканы Башчысы Юрий Ковок бардырганды.

Кенгеше федерал инспектор Владимир Кануников, Парламентни спикери Татьяна Егорова, премьер-министр Мусукланы Алий, надзор, право нызамны сакълануучу эм сакълукъ сакълануу уюмдарыны келечилери кытышканды.

КЪМР-ни прокурору Олег Жарикову айтханына кере, республиканы бирге районларында да нархотиклеге къажу комиссия курылганды, аланы ишлерини болушурга да барды. «КЪМР-де сакълукъ сакълануу анытуу» программасы уа ичгиликке, нархотиклини бла психотроп затланы законлагы бузукълукъла этил сатыу-алыу анытуу подпрограмма да барды. «Республикада тийишли праволу база курылганын айтырды», - дегенди ол. Алай, прокурор белгили этген шартлагы кере, 2015 жылда подпрограмманы жашауда бар-

дырырга 5,9 миллион, 2016 жылда 1,9 миллион сом белоннген эсе, ахыр эки жылда уа тыг аха ахыра берилмегенди.

Олег Олегович наркоманияны профилактикасын жер-жерли власть органлары жууалтылыгында болганын эсертгенди. Аны айтханына кере, республикада этилген аманлыкълардан хар алтынысы ууну законусу сатыу-алыу бла байламдыла (битуе аманлыкъланы 15 проценти). Дагыда андан экирип аманлыкъла эттен кезиуде да асламдыла. «Бузукълукълары 79 проценти уа бир жерде да ишлемгенлери ачыкъланганды», - деп кытышканды прокурор.

Кендир учу болганы ючюн наркоманланы кёбюсю аны ичедиле. Аны ючюн улуу кырданы ёсдюрууге къажу этил баш магына берилди. «Биз элгеге барып, эркин жерледе улуу кырдан ёсдюролгенин бла кытыгынын сюзгөнбиз. Ачыкъланганыча, жер-жерли власть органла бу иште ат башында кырайдыла.

Сёзлериме ююрге жалаанда бир шартны келтиргеге соеоме: Аргудан элчи башчысына кендир башха жерги кызыргыга эсертуй этилгенди, алай ай озъгандан сора да ол бизни булургуубуну толтурмаганды. Бир себеск заманда а алайда нархотиклини хазырлаган эр киши тутулганды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ТЮБЕШУУ

Бир-бир инвестиция проектлени бирге тындырыуга энчи эс белгендиле

Тонене КЪМР-ни Правительство Председатели Мусукланы Алий Финляндияны Россейде посольствосуну толу эркиндикли министри Антти Хелантера бла тубешгенди. Ала сатыу-алыу, экономика, социал, эл мюлк, туризм жаны бла бирге ишлеуно онларына кырагандыла. Къабарты-Малкъарны жеринде бир-бир инвестиция проектлени бирге тамамлауга энчи эс белгендиле.

Региону экономикасына тыш кытыраллы инвестицияла салынурча этиу - тыг экономика ишибизни баш борчларындан бириди. Бюгюнлюкде биз Финляндияга магъаналы партнёрларыбыздан биринче кырайбыз», - дегенди Мусукланы Алий.

Антти Хелантера уа бу Финляндияны делегациясыны Къабарты-Малкъарга биринчи келиую болганын чертгенди. «Республиканы онлары бек улукъдула, ол санда инвестицияла жаны бла да. Биз аны айныуна эс бургандай турабыз. Инвестиция проекте бла ботон толу шагъериленип, аланы Москвада бла Финляндияда специалистеге кюрторюкюк. Арабызда эки жанында да хайырлы эмда магъаналы халла кытыраллы деп ишанам», - дегенди ол.

Финляндияны келечилери республикада

болган заманларында аланы уллу промышленлыкъ предприятиега, билим беруу эмда маданият учреждениелагыга элтирге белгилегенди.

Тубешууде Финляндияны РФ-де посольствону экономика байламлыкъланы жаны бла бөлуюню экинчи секретары Пиа Сариваара-Хейкинен, посольствону культура жаны бла советниги Хенрика Ахтиайнен, КЪМР-ни

Правительствоуну Председателини биринчи орунбасары - эл мюлк министри Сергей Говоров, КЪМР-ни Правительствоуну Председателини орунбасары Мурат Карданов, КЪМР-ни экономиканы айныуу министри Рахайланы Борис кытышкандыла.

КЪМР-ни Башчысыны бла Правительствоуну пресс-службасы.

Башлануу

Тырныауузда тау-байыкъландырыучу комбинатны аякъландырыуу ала атламы

Юрий Ковок Тырныауузда вольфрам-молибден магъаданы кызып башлауга лицензия алынуу тау-байыкъландырыучу комбинатны аякъландырыуу биринчи атламына санаганды.

КЪМР-ни Башчысы быйыл февралда республиканы Парламентине посланиясы бла селеше, вольфрам-молибден табылган жерлени жарашдырыуу жаны бла конкурс бардырырга керекли-

син айтхан эди. Энди ол иш бошалганды. Аны эсеплерин Жер тубюнде байлыкъланы хайырлануу жаны бла федерал агентствода чыгаргандыла. Алагыга кере «Ростех» кырал корпорацияны предпритиясы - «Элбрусу тау-магъадан комбинаты» ООО - хорлаганды.

Республиканы онучусу Россейни Президенти Владимир Путин 2016 жылда ноябрда кыралны правительствосуна

Тырныауузда вольфрам-молибден магъаданы кызып эмда жарашдырыуу башлауу проектине жанында кыраарга, аны финансы-экономика онларына энчи эс бургууга эмда энчи бла аны коюонден оюмданы билдиргеге бурогъанын эсге салганды.

Жангы производствода эмда аны болушукъну мюлклеринде мингден артык ишчи жер ачылыкды.

КЪАРАУ

Бусагъатда эм магъаналы иш - ырыскылары тас болгандыла болушууду

Къабарты-Малкъарны Башчысы Юрий Ковок Нальчикде «Ара» рынокда болганды, от тошген жерлеге кырал чыкъланды, сатыу-алыу объекти иелери, арендаторла бла да тубешгенди. От тошоуну сылтауларындан бирини электроизны койгени саналады, алай биреу билеп кюйдюрген болур, уллу келлюлюкно хатасы жетгенди деген оюмла да бардыла. Право нызамны сакълануучулагы кысыга заманын ичинде тинтиуде бардырып, законнга тийишлиликке тоюн ачыкъларга бурорлганды.

Бусагъатда бек башы - ырыскыларын тас этгенлеге болушууду, дегенди Ковок. Ала уа 136 боладыла. 427 сатыу-алыу жер койгениди. Аланы кытайтар оиг жокъду. Ол себеден жангыларын шендогу заманын излемлерине кере, бек алгы уа къоркъуусулукъну амалларын эсге алып, ишлеуно проектин жерге асыртылганды.

Андан сора КЪМР-ни Башчысы республиканы Правительствоуну, Къоркъуусулукъ советини, тийишли министрстволаны бла ведомстволаны,

Нальчик шахарны жер-жерли администрациясыны, право нызамны сакълануучу, контрол-надзор этиучу органлары башчылары, «Ара» сатыу-алыу комплекси дирекциясы бла кенгеш бардырганды.

Билдиргебинизча, апрельде 6.00 сагъат бола Нальчикде «Ара» рынокну павильонларындан бири жануу башлаганды. Андан ёртен башха объекте кегенди. Юч минг квадрат метрден артык жер от алган эди. Ол кюн сагъатны ичинде ёчлол-

КЪМР-ни Башчысыны бла Правительствоуну пресс-службасы.

Бизни корр.

Къайгырыу

Ахчаны кёбюсю арбаланы айбатландырырга кыратыллыкълары

Къабарты-Малкъарга шахарланы тийрелени айбатландырырга бир миллиард чакълы бир сом кыратыллыкълары. Андан 913 миллион сом кыралны бюджетинден бөлуюнордула, кытыралны а республиканы казнасы берилдикли, деп билдиргенди ТАСС информгентстводан. Ол ахчага кен фатарлы койлени арбаларын, жамауат жерлени - паркланы, майдаланы ем фронталаны тап халга келтирилгенди. Тийишли ишлени баш жалчыны ичинде бардырырга мурат этилди.

Бюгюнлюкде алай жерлени тизмеси жарашдырылгандыла. Алай бла, планнга кере, ахчаны оючден экинчи арбаланы кыратыллыкълары. Ол санда быйлыны ахырына Тырныауу, Прохладный, Терек эм Баксан шахарлада паркларга берилдикли, деп билдиргенди ТАСС информгентстводан. Сёз ючюн, нальчиклеге ара солугу паркда фронтаны айбатландырыларыны ыразы болгандыла.

Бизни корр.

Субботник

Муратларына жетерге таукелдиле

Жаз башы-жай солугу кезиуде аллында КЪМР-ни Курортла эм туризм министрствосу 21 апрельде «Курортни бирге жангыртайык» деген чакырууу бла суботник бардырырга деп алай башламчылыкъ этгенди. Аны тийишли органла Нальчикни администрациясы, Солугу эм культура паркны биргиуноу - «Горзеленхоз», «Декоративные культуры» кырал учреждение кыбыл кегендиле.

Суботникке республикалы министрстволаны бла ведомстволаны, Долинскде орналган предпритияларына бла организациланы ишчилери, волонтерла кытышырыкълдыла. Тазаула-таппан-

дырыуу ишле эртенликке сагъат тогузда башлангырыкълдыла, ала санатор-курорт комплекси предпритияларыны тийрелеринде бардырыллыкълдыла. Курортни жери битуде да 19 кесекеге колушинириди, керек болса, адамлагы болушукълугъа инвентар, техника да берилдикли. Сакъланганыча, тазаула ишлеге бир мингден аслам адам кытышырыкълды, 25 мамлау хайырлангырыкълды. Бу ишге къошумчулугъун хар сюйген аталыкълды.

Суботникни штабы КЪМР-ни Курортла эм туризм министрствосунда орналды, аны адреси: Нальчик шахар, Кануков аты орам, 5-чи юй.

Билдирюу

«Заманнга» жазылыу барады

«Заманнга» газетге 2018 жылны экинчи жарымына жазылыуу башланганды. Сиз бу огъурлу ишени почта связаны кырайсы бёлуюмонде да тамамларга болукъсуз.

Жазылыуу алты айга багъасы 564 сом бла 48 капекди. Газетни почтага кесигиз барып алсагъыз а - 511 сом 44 капек.

Бизни индексбиз - 51532

Белгилі кырал кыулукчу, фахмалу алим, асыл адам

Хутуйланы Ханафий тууганлы - 100 жыл

Башлау
Ол Көндөлөдө тууганды. Жети-жылкыш школу айырмалы бошап, Нальчикте парабракка киргенди. О заманы Хутуй улу бек нассылы кезинде санатканды - ол анда көп теңгү, шүкү да тапканды. Совет Союзну Жигити болган Байсалтананы Алим бла бирге аэроруахуба жюригенди. Бийикче учканы заууктулугун аныгылап, анга сейир этгенди.

Ызы бла Ханафий Къабарты-Малкыр пединститутта киргенди, алай анда жалаңды жыл окугубанды. Билимди, өтгөр жанын НКВД-ны органдарында ишлерге чакырганганда эм Дондагы Ростовда СССР-ни НКВД-сыны крайла аралы школуна ийнелгенди.

Артыктыкты анык эриши керюу

«Ол школ манга да көп зат бергенди, - дейди ол эсгерилеринде. - Бизин не жаны бла да чакырганганда: ишибизде усталыккан сора да, тууган жерге бла Коммунист партияга чексиз берилерге ойреткенди... Курсантланы жашауларын, жууукчу-ахуларын не жаны бла да тинткенди. Ол анда партияга да киргенди.

Практикасын СССР-ни НКВД-сыны темир жолка бөлөмөндө начальни жинчиликни оюнда этгенди. Ол кезинде жараганды анга алган билими. Управленийни политотделини башчысына соруп эткенди кыргызда практика жөнү кеп саясат халатта, терселеп тапканды. Аланы көргөзүндө, тамата жаратканды анык... Ханафийге уа халанда жыйырма жыл бола эди.

1939 жылда уа аны Элбрус районун арасы Көндөлөн элинде НКВД-га жибергенди. Жыл да озгубуучу Чегем, Черек районлагы, азы бла 1941 жылы апрелдинде ара аппаратка көчкөргөндү. Ол анда саясат жаны бла тутулганганлы ишлерине кырай көлгөндө, бек сейир эткенди - аланы аламысы фабрика жый айланган дагыстанылса эдиле. Аланы тюрк

Уруш башланганда, Ханафий Холам-Бызынган район бөлөмөдө ишлегенди. 1942 жылы августунда уа аны Нальчикте НКВД-ны тинтүү бөлөмөне көчкөргөндү. Ол сюргондинде аны анда тамата следователь болуп турганды.

1942 жылда дезертирле чыккыганда, «Уруш кезинде законду кере, кыятханды. Ююору уа, башха НКВД-чыланкысына, Туревскийге, андан Быйрага көчкөрөлгөн эди.

Ол Убекстандан кыятханды, төрмөле толуп тура эдиле. Тутулганнаны асламысы Черек райондан. Аланы ишлерин сюзюп, терсиклери болмагыланы содге жетирмеге керюорөш да Ханафий, таматасы Филатов аны унамай эди.

Көчкөнчолонени аллай кыулукпадан керюорөш буйрукчу чыккыганда, аны Кыргызга басманы бөлөмөне алгандыла. Ызы бла «Кызыл Кыргызстан» издательствода таматаны орунбасары, тинтерфактин директору болуп турганды. Анда марксизм-ленинизмди униформирини, пединституттун тарых бөлөмөндө да бошоганды. XX сьездинде сора, аны оюнуна кере, көчкөнчолондөн Бийк партия курслагы адамла хазырлаганды, Ханафийни ары жиберип, окутхандыла.

Кызауат жылы Уруш башланганда, Ханафий Холам-Бызынган район бөлөмөдө ишлегенди. 1942 жылы августунда уа аны Нальчикте НКВД-ны тинтүү бөлөмөне көчкөргөндү. Ол сюргондинде аны анда тамата следователь болуп турганды.

1942 жылда дезертирле чыккыганда, «Уруш кезинде законду кере, кыятханды. Ююору уа, башха НКВД-чыланкысына, Туревскийге, андан Быйрага көчкөрөлгөн эди.

Ол Убекстандан кыятханды, төрмөле толуп тура эдиле. Тутулганнаны асламысы Черек райондан. Аланы ишлерин сюзюп, терсиклери болмагыланы содге жетирмеге керюорөш да Ханафий, таматасы Филатов аны унамай эди.

Көчкөнчолонени аллай кыулукпадан керюорөш буйрукчу чыккыганда, аны Кыргызга басманы бөлөмөне алгандыла. Ызы бла «Кызыл Кыргызстан» издательствода таматаны орунбасары, тинтерфактин директору болуп турганды. Анда марксизм-ленинизмди униформирини, пединституттун тарых бөлөмөндө да бошоганды. XX сьездинде сора, аны оюнуна кере, көчкөнчолондөн Бийк партия курслагы адамла хазырлаганды, Ханафийни ары жиберип, окутхандыла.

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Тюзлюкню бла кертиликни жакчысы

шионладыла деп тутхандыла. Сокур къабартлы киши да аланы ичинде. Ол не тасха биллик эди? Тинтүү, оператив бөлөмөдө ишлегенди - Карданов, Шогенов, Огурцов, нарком Крылов... - бири да соймөгөнди Хутуй улуну тынгылагы. Обкомун жыйылуунда, башанда сагынгызыла бари да тургандай, жыйырыа ючкылкыкы Ханафий туруп, бола турган ишлени юсперинден ачык айтханды. Ол уллу кишилик эди. Терсени ишлеринден кыстап, фактыраланы, башха бир кыаум адамны да эркин этген эдиле.

Алайлай быллай энчи ишле бла керешкен Шварцман келип кыалады Москвадан. Ол хални тинтүү, Ханафий халны болуп, келени азалтагылды. Бандитледе пленмөтчик болуп турганды деп, келери энчи керюорөш кыстаргыч кыартны тутхн эдиле. Аны юйөне дери жетиргенди Ханафий, келю тола, кыралда бола турган терсиклини аныглатпайла.

Сюргонде

Жетини мартны кечинде таматасы чакырып, таулупаны эртен бла көчюрюклерин айтып, Ханафийге

Эгериле

Хутуйланы Исхаккы жашы Ханафийге къадар терен акыл, халал жүрек, саясатда, этген ишинде да хуер бергенди. Аны жашуу жолу кыйын болса да, уллу жетилмилден, холмамдан а бай эди. Раб-фака, НКВД-ны Дондагы Ростовда крайла аралы школунда окугубанды, Кыргызстаны пединституттун тарых бөлөмөн бошоганган

болушмай кыюмалыгынын биллип келиучу эдиле. Мени бла бир ушагында, КПСС-ни Ара Комитетинде бизни кураторуубуз В.Бессарабов Хутуй улуну къалай магналаны адам болганнын черте, ол доммайды деген эди. Илму жаны бла уа 1964 жылда Дондагы Ростовун университетинде кырууланган «Балкарский народ в годы Великой Отече-

илму статьяны автордуу. Кел жылланы ичинде кыралда, андан тышанда да белгилли алым, академик бла шүбүлүк жюрюгенди. Ала терен акыл, аристократ кылыгы, усталгычы ючон Ханафийге бийк бога бергендила, ага республикада илмуну айнтыргы, жангы карла ёсдорюрге болушхандыла. Хутуй улу КъМР-ни Баш Советини депутатына айыргылганды, партияны обкомуну эми аны бюросун члену болуп турганды. Илму эм жамуаат ишлеринде жетимчилери ючон «Сыйлыккыны Белгиси» ордениге эм «Жигер иши ючон» мадалдыга, РСФСР-ни эм КъМАССР-ни баш советлерини бла правительстволарына махтау грамоталарына тийишли болганды. 1985 жылда уа анга «КъМР-ни илмусуну сыйлы кыулукчусу» деген сыйлы атталганды. 1998 жылда аны Халкына аралы Тюрк академияны сыйлы академикине айыргылгандыла.

Эктемденуу

Хутуйланы Ханафийни сабылгилни юсюнден атамдан эдиле андан Жантуланы Баттадан кеп да бармай аны партияны обкомуну администрация, ызы бла сатыу-аурунфинанса бөлөмөне тамата этгенди. Экинчи жыл а аны КПСС-ни обкомун секретарына эм бюросун членине айыргылганды. Талай жылны ол Министрлени Советини председатели орунбасары болуп да жетишимли урунганды.

Билимни эшиклерин кеплеге ачханды

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Билимни эшиклерин кеплеге ачханды

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Билимни эшиклерин кеплеге ачханды

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Билимни эшиклерин кеплеге ачханды

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

Аны аты республиканы тарыхына алтын харфла бла жазылганды

ды. НКВД-да ишлегенди, уруш барганды энчи буркыраланы толтурганды. «За отагав» майдал бла, артка уа Ата журт уруш энчи даражалы ордени бла саугыаланганды. Сюрюнде басмада урунганды. 1956-57 зезде халкыны тууган журтуну кыайтары, мында уа жашуу болуларын кырушдыруу бла байланы жумушланы тамамлаганды. Жууулы кыулуктада ишлегенде, политикада, оюу этюнде да терен акыллыгыны, тирлиги, энчи оюу болганы, кеси айтканы кыруурлай да билгени бютонда бек ачыккыланган эди.

Халк аны тынгындан, суйгенди, анга жюригенди. Ол кеси да жамуаат бла, артыктыда жаш төлө бла, терктер тошбегенди, сөлөшкенди. Окууй, ишлей билгенге суйюп болушханды. Илмуда, культурада, саулык саклаууда аттарын айтдыргыяланы кёбосюнню профессионал жолларына ол тозтөткенди. Ала анга ырызлыкларын айтхайла турдула.

О ёсюмю, аруу ишленген адамны кыауыш оюну аны ниет жаны бла бек кыюу болганын керюогенди. Хар ишени юсюнден кесини эсени оюмларына башаланы да минандыра билгенди. Бийик куулуккыны кабинетлерине тыгчысыз кирип болганды. Ма ол ышлана аны сезюм магналаны, кыйыматлы да эилп тургандыла.

Ханфий

Ханфий кесини юлгосю бла адамланы ишегитиндиргенди. Кыыйын эм керки тинтүүлө бла керюош

Ханфий Исхакочини «Холлегалары ол илмуизлем институту арасында директорлук иш бла биринчи болганын дайым белгилемдиде. Терен билими, тамамлангычкы ишчи хар не жаны бла да аныгылганы, бийик жууплыккы аны илмуну эм практикасын не кыйын проблемасын да кыйналмай тамамлагыла болушхандыла. Огун эмюрнор 70-чи жылларнда ол республикада культура кыруулушха эз бурганды. Ызы бла «Совет Къабарты-Малкыраны социалист культурасыны кыруулуш эм айнуу» деген монографиясын жазып, Москвада доктор дезертациясын кыруулаганды. Ол аты кытапны, эки жюзден аслам

Ханфий Исхакочини «Холлегалары ол илмуизлем институту арасында директорлук иш бла биринчи болганын дайым белгилемдиде. Терен билими, тамамлангычкы ишчи хар не жаны бла да аныгылганы, бийик жууплыккы аны илмуну эм практикасын не кыйын проблемасын да кыйналмай тамамлагыла болушхандыла. Огун эмюрнор 70-чи жылларнда ол республикада культура кыруулушха эз бурганды. Ызы бла «Совет Къабарты-Малкыраны социалист культурасыны кыруулуш эм айнуу» деген монографиясын жазып, Москвада доктор дезертациясын кыруулаганды. Ол аты кытапны, эки жюзден аслам

Ханфий

Ханфий Исхакочини «Холлегалары ол илмуизлем институту арасында директорлук иш бла биринчи болганын дайым белгилемдиде. Терен билими, тамамлангычкы ишчи хар не жаны бла да аныгылганы, бийик жууплыккы аны илмуну эм практикасын не кыйын проблемасын да кыйналмай тамамлагыла болушхандыла. Огун эмюрнор 70-чи жылларнда ол республикада культура кыруулушха эз бурганды. Ызы бла «Совет Къабарты-Малкыраны социалист культурасыны кыруулуш эм айнуу» деген монографиясын жазып, Москвада доктор дезертациясын кыруулаганды. Ол аты кытапны, эки жюзден аслам

Айтхылы дирижер Юрий Темирканов бла илму-излем институтта тобушюнню кезуунде. 1983 ж.

Ол аны халанда Энейланы Магомат бла тегнелдиргенди. Окууда, иш кырууда да энчи эди ол саулыкту, кыаты жаны. Билеу жашууну да кыйынлыккыга тошкен халкына куулукту этиуеу жоралганды. Билимин, сынууну, даражасын, саулууну да тозюк ючон керюорөш хайрланганды, ызындан келгенине ол да залтага ойреткенди. Ол бек кыыйын ишлени алганды кесине борчка, аланы тынгылы этер амилданы да тапканды. Аны иш кыруууну кенглиги, умутуна жетюуде усталгычы, адамлагы эз илемей куулукту этиуеу ючон, адамла суйгендиле эм хурмет этгенди.

Мен университетни бошай туруп, Ханфий Къабарты-Малкыр илму-излем институту директору эди. Ол мени кырачай-малкыр тили бөлөмөндө лаборант этейим дегенде, не буюркудуу, жаратмаган эдим - айырмалы бошоган эдим окууну. Аны эсепле, «Бек уллу капиталитини жашы оюнда окупудан сора атысыны завондук» бек гичте куулуктада ишлеп башайды. Кесини кылай

ны Жанакыйга келген эди - бек намсылы, интеллигент, дипломат, акылман таулу. Аспирантураны бошап, Сабанчалыны Хажи-Мурат да кыайтан эди тарых бөлөмө. Биз солуу кондеде бир Залимни, бир Ханфийни даначасында тошбегенбиз. Ары Къыргызланы Муажир да келиучу эди. Хажи-Мурат бла мен а таматалагы эз кере жалбауу бла ишлик этмөгөнбиз. Аландан кеп затха да юйренгенбиз. Ол дерсенин багылары жюкду. Таматала компартияга алай жореклери бла берилгенлери бизни, жаш адамланы, сейир эттире эди. Ханфий жашыймай айта эди уллу жерлеге жазылган кыагытларында коммунистлени ол не бу жерде жангылыларын.

Ханфий Исхакочини, кеп уллу ээм жууулы куулуктада ишлеп кырал эдим, илмулга кеп кыйалганды. 1973 жылда илму-излем институту директору болуп, терен билимин, уллу кыруу

Улуу кыулукчу болуп чыккыганда, ол менсигенгенди. Анга не жумуш бла да жюригенди жамуаат. Көчкөнчолон алганган ача, ырыскы ортага тошгенде, ол халкыны сейлдерин

УЛУКЪЛАНЫ Махти, профессор, филология илмуланы доктору.

БАСМА

Фольклористикада, филология илмуда да сыйлы орун аллыкды

Белгилли алим, фольклорчу, филология илмуна доктору, КъМР-ни илмуна сыйлы кзулуучусу Мал-кондулары Хамитни «Къарачай-малкъар халкъ жомак» деген китабы бытыр басмадан чыкканды. Ол аны миллетибизни келден чыгармачылыгына жораланган жетинчи монографиясы.

Бу жанрга не заманда да тинтичоле эмда хужоестволу озно сойгелле энци эс бургандыла. Анга шагытлыкны сагынылган эпосу колгопери басмалуу эмда алим-фольклорчулары ишери этедиле. Келден чыгармачылыкны ол жаны бла айнууна кыйын салганлыны араларында уа энци А. Веселовский, В. Миллерни, Ф. Буславени, В. Анкинни, В. Проппну уа башхаланы белгилерчады. Ахыр онжылкылары ичиде шимал-кавказлы тинтичолелер Алияланы А. Ж. Тхамокова, М. Букуровни уа бирсиле бу жаны бла жетишилмеге саналадыла.

Малкондулары Хамитни монографиясында уа 19-чу емворион ортасында башлап 2017 жылга дер кыя-

рачай-малкъар жомаклыны жыйлыуларыны, басмалууларыны эмда тинтилуларыны тарыхы бамилерчады. Революцияга дер бу иш бла кюрешени да автор энци сагынады. «Совет жылда уа, - дейди Малконду уол, ол жумуш система халда бардырылганды. Анга себеплик Къабарты-Малкъарны бла Къарачай-Черкени илму-илем институтлары этгендиле».

Ол махемеледе кыол бла жазылг алынганла эмда фоноахривле асыралдыла, биогонлюкде кесини тинтичулери сакталган магналы материалла да жыйлылдыла. Ала илму ишлеге мурдордула. Жомак жанрыны алыкъа иги тинтилмеге уа автору жарытхан кыайгыларында бирди.

Автор хайрылануыга аслам термини да биринчи керек кийиреди. Китарда жомаклыны хар торлоосу илму литературада кылай тинтилгенде да эс бурулганды, аны бла байламлы атлары айтылган алимлени кез къарамлары белгиленедиле, ол жаны бла жазганы халаттары тийишлисича эс бурулады. Кесини оюмларына Малкондулары Хамит иллюстрация материалла бла белгити кертюгизени бек кыйматлыды.

Монографияны жетинчи башы «Жомак мотивлени бир бирге ушатылганды» деп белгилениди. Анда тинтичуо генетика тамырыны, өз темаланы эмда башха халкылары фольклорларын-

дан алынганлыны ачыклайды. Андан сора да, къарачай-малкъар жомаклыны миллет энциликлери чырылгандыла, ала кавказ сказковедияда жерлери эм магналылыклары белгилениди. Ахырында, къарачай-малкъар халкъ жомаклыны хар жаны бла тинтенден сора, автор бу жанры чыгармалары кыйын сюжет-сыфаты хатерладыла, ала кеслерине бирди жуукъ эм жуукъ болмаган халкълыны сөз кыйматлыларында аслам сейр мотивлени жыйгандыла, аланы къарачай-малкъар миллет энциликлеге сыйындырып, бизни фольклорда тийишли жер алгандыла, деп жазды.

Бу тема бла байламлы Малкондулары Хамит улу иш тындырганы айтырга тийишиди. Ол китарында, огарында сагынылгандыла, жанры система халга келтириуге, илму тинтиче эмда башха материалланы бирлешдириуге энци эс бурганды. Монография, сказковедение жаны бла мындан ары тинтичоле себеплик этип, жалаанда къарачай-малкъар фольклористикада угъай, шимал-кавказ торк эмда россий филология илмуда тийишли жер алыгы хакды.

ГОЛЮЙЛАНЫ Фаризат, филология илмуна кандидаты, КъМР-ни Гуманитар тинтиле бардыргъан институту къарачай-малкъар фольклор секторуна тамата илму кзулуучусу.

Спорт школла

Тамбла пьедесталлага чыгарыкъ гёжефлени ёсдюредиле

Кыайсы спортчуну жетишилми болган, аны айтыргъан бир кезию болады. Белгиллеси, ол артыкъ узун тойюлдо, аны ючюн энци школада жалы төлени хазыраулау эс бурулады. Жыл саны жетип, чып тошоп нева башха сылтаула бла андан ары жаруу атламагъанлыны орунларына жаш, кыарылу гёжефле келдиде.

Элбрус районну спорт школада алады. Мында грекми тутушуу иги анылды, аны сайлаганла асламдыла. Тренерле да гитче гёжефлени юриетуге кыйын саладыла. Сөзсөз, белгилли спортчу, Олимпияда оюмлары призёру Зура Курамагомедовуну унутурга жармайды.

Алай арт кезиде кыруда саулугуна чып тошоп тургъаны ючюн ол алгача хоруллайды. Аны ызыдан келген Локиланы Жамболат анга тийишиди десек, жан-

гылмазбыз. Ол Россейни жыйымдык командасына киреди, кёл даражалы эришюлде кыкханды. Юниор жын сана тутушхан Локияланы Мурат да умутландыргъан гёжефленди.

Айтханыбызча, гитче гёжефле да кзуандырыркан кылайдыла. Сөз ючюн, 15-жыллык Тебердинаны Таулан СКФО-ну биринчилигинде, битеурросей эм республикалы эришюлде хорлагъанды. Аслам майдаллары Кудайланы Заурну, Балаланы Алимни, Локияланы Русланны, Голюйланы Илиясны, Чеченланы Амалыны, Махияланы Расууну бардыла. Эм гитчелени араларында жетишилери Кайчир-

ланы Абдурахман, Лукиланы Руслан, Халаланы Камран, Эзденланы Заурбек, Отарланы Мурат, Моллаланы Масхут эм башхаланы бардыла.

Аланы бу кёрюмюлери уа тренерле - Локияланы Юрий, Эзелланы Хусени, Чеченланы Артур, Халаланы Аслам, Ачалбайланы Музафар, Балаланы Алим - ишлерин ахшы толтургъанларына шагъатлык этедиле. Жыл сайын алага грекми тутушуу бла кюрширге сюйген сабийле келедиле, ала да спортчулары кыарылу эм жетишилми болурларына, аланы усталыклары есерине кыайгырадыла. Торлю-торлю эришюлге кыатыша, жашчыкыла сынам да жиядыла, сора аланы алларында толю алырча адамлары да бардыла.

Анатолий ТЕМИРОВ, СУРАТДА: жаш гёжефле тренерлери бла.

Фестиваль Китарны битеудуны кино белгиленирчи

21 апрельде онбир сагытта Нальчикде Къырл концерт залы мекминде «Книгафест-2018» фестиваль башланады. Ол Китарны битеудуны киноне отады.

Тереде бола тургъанчы, фестиваль бир неча маа дондон кзурады. 11 сагытта ярмаркада сиз «Винил» клубу винил эм шак пластинкалары тынгыларга, Китарны сойгелени обществосу бардыргъан «Китарл – энци жомук» деген китар кылауа, хазь тэлеми, чыгармаланы алдыра, дагыда адамла кеси кыоллары бла этген жасу затланы, дагыда кёл башха сагытта тэбарга болуксуз. «Релик Descot» отлы суреттёрлерге уа, эсе кыларча, сейрлик суретло этрге оит барды.

Ол кон 12 сагытта Къабарты-Малкъарда Китарны сойгелени обществосу кес бардыргъан эришюлде хорлогъанлыны сазууларында, Келгелени келерини а тэлепучола бла жырчыла кетерюлдо. Фестивальны музика бла адабият майданы ишени 13 сагытта башларкыды. Анда жаш поэтле назмуларын окурукыдула, музакытла де факмуларын кертюрлюкюлде. Акъ сөзю сойгелени, аны ары келген усталары да сойген назмуларын айтырга болуккыдула. Ол затха деп фестивалны чегинде тереки «Эркин микрофон» ишерилады.

«Книгафест-2018» фестивалы Къабарты-Малкъарны Куктуру министрствоу, республикада Китарны сойгелени обществосу эм «Бувок» отлы журнал кзурайды.

Журтубуз бла танышдырадыла

Къабарты-Малкъар кырал аграр университетни студентлери республиканы вузларында окугъан тыш кыраллыла кеслерин жер-жерли жаш төлөден бир жалы тутмаздыла кыайгырадыла. Аны ючюн деп бирге торлю-торлю акцияла бардырадыла, бир бирге кыонакыга жюриюлдоле керек болса уа, болушукъ да этедиле.

Кёп болмай а управление институту студент активи директор Жангораланы Жансуратны башламчылыгы бла тыш кыраллы жашланы бла кызыланы Чирик кёлге этгендиле. Жолуучукыну кезиюнде студентле бир бирлери бла бютюн бек жуукълашхандыла, кёлню жагъасында тохтап, жырлагъандыла, назмула айтхандыла, төпсегендиле.

Бу ишни кырууга вузу сагынылган беломононо лонтер кыаумуну башчысы Ахмет Коготыжев эмда тамата преподаватель Анзор Болов да улуу кыйын салгандыла. Ала оюм этгенден, тыш кыраллы студентлени университетни жамуау жашууна кыатышдыруу республиканы бийик окуу юйлерини даражаларын кетюрюрге себеплик этеди.

ХОЛАЛАНЫ Марзип.

АНГЫЛАТЫ Урунган пенсиячылагы индексация арткаракъ этилликди

2016 жылдан бери пенсиялары страховоу кесеклерине ахча жангыз да ишлемеген пенсиячылагы кышулады. Алай урунп тургъанла аны тохтатса, пенсияларыны жангы өлчөми битеу ол жылда этилген индексациялагы кере тохтадырыллыкды.

Адам келишим таусуп уруна эсе, аны пенсиясы иш бла жалгъатхан организация берген эсеплеге кере тергелде. Отчётла урунуларын тохтатханы пенсияларыны кышар мурата илзедиле. Аны ючюн Пенсия фонда басырга керек тойюлдо. Инсан энци предприниматель, нотариус, ёкюллок нева алай бир башха жумуш бла кеси алыны кюрше эсе, ишни тохтаханлыны юсюнден фонда Федерал налог служба билдирликди.

Пенсиячы бир кесек заманы ишлемегенле, страховоу пенсиясына да кышулуп тургъаннан сора жангыдан иште кирсе, аны ахчасы заыйтылынырыкъ тойюлдо, деп билдирдиле РФ-ни Пенсия фонду республикада блемононо пресс-службасында.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Газир төлегерлери бла кваллык тойюлдоле

Къабарты-Малкъарда «Газпром газораспределение Нальчик» компанияны специалистлери бардыргъан тинтилуни кезиюнде газ

баргъан ызлага эркинликсиз кышулгъан 142 шарт тохтадырылганды. Бу адмаланы токъсан проценти хайрылылгъан кёк отлук ючюн хакъ төлерге сойгелендиле, ызлага экинчи кере да кеслери алларына кышулгъанладыла. Аны бла байламлы аланы административ эм угювланы жууаха тарчыла материалла иш ишлени оргналарына берилгендиле.

Бюгонюлде бузуклык этген отуз к адам «Кеслери алларына электрокоч жылыу, нефть эм газ ызлага кышулгъанлары ючюн» деген статьяга тийишлиликде административ жууаха тартылгандыла. Закон бла ала тазир төлерге керекдиле. Аны кыой, андан тышында да, компанияны ишчилери келип, газ быргъыланы кесгенлери ючюн да төлерге борчлудула.

Бизни корр.

Энергетика Законлу мадарлары хайырлана

«Каббалкэнерго» компанияны быйыл биринчи кварталда электрокоч ючюн борчлары болгъанлагы этген мадарлары кыйматлы болгъандыла дерчады. Саулай алып айтханда, юч аины ичиде кёл квалмай 47 миллион сом жыйылганды.

Бу кезиде энергетикле судга эки мингине жуукъ дау жиберген эдиле. Аланы барысына да кере 123,7 миллион сом төленирге керекди. Ол санда 110,3 миллион - предпритияланы эм организацияланы борчларыды. Аладан эмдари дери берилген искледен суд кёл квалмай төрт мингин кылай этгенди.

«Закон бла берилген онгла хайырлана, энергетикле тюз ниетли хайырлануучулары электрокоч бла мында арысында да ышангылы жалчытып туруу умутлудула. Борчларын жабарга ашыкъ-

магъанла бла уа юрстле ишлеридиле», деп белгиленди энергетика компанияда.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

УЧРЕДИТЕЛЪЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛЪКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДАКЦИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары),
ЖАНГУРАЛАНЫ Нахабат (баш редактору орунбасары),
ТОКЫЛАНЫ Борис (жууалы секретары),
МОКЪАЛАНЫ Хузруа (беломно редактору),
ТИКАЛАНЫ Фатима (беломно редактору).

ТЕЛЕФОНЫ:
Редактору примчыйы - 42-43-01.
Баш редактору орунбасары - 42-38-21, 40-84-82.
Жууалы секретары - 42-66-85.
Секретариат - 48-93-62, Корреспондент - 42-63-52.
РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ:
Понитика эм право - 42-24-02, 42-47-68.
Экономика - 42-66-73.
Культура - 42-66-76.
Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окуучууу бла байламмакыла жюрюктюу эм жазыкы - 42-37-94.
Энци корреспондент - 42-68-72, Тилмачыла - 40-28-97.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла кызык жюрюмюди.
Кёл жазмагага ресейни этилмейи эм ала артык кытарылмайдыла.

Газетде басмаганга материалла айтылган оюмла ресекцияны оюму бла келишимге болуккыды. Алада айтылган хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден жазууны тийишлиликте материалланы авторлары кеслери жууахыдула.

Редакция авторлардан 400 гакт гизинген (машина бла жазылган 5-6 бет) кепню алмады.

Газет Басманы эм азаматлы информацияны эришилери кырууууу жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылдан 19 декабрда регистрация этилгенди.

Регистрация номер - ПН № ТУ 07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагага «КМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службага хазар этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясыда басмаланганды.
Патинин шаар, Ленин виль пресект, 33

Газетлени ислерине тадылдуу ючюн КМР-ни почта сызаны федеральны Управление жууахыды.
Телефонла: 76-01-28, 76-01-10

Газетлени ронитигага сатуу ючюн КМР-ни «Роспечать» акционер обществосу жууахыды.
Телефон: 42-69-34

Газет ышакыда коч кере - геумирге, орта, шабат кюнде чыкыды

Номерге графике кере 19 00 сагытта кыол салындаы.
20 00 сагытта кыол салындаы

ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГАРЫЛА:
Байсаланы Марзип - лектурны редактору, Кучукуланы Сафийат, Кетегеняны Зульфия - жууалы секретары орунбасарлары; Ахкебеканы Жаннета - (1, 2-чи бет), Зезаланы Лидя - (4-чи бет) корректорла.

Тиражы 1360 экз. Заказ № 398
Басыла 10 сомду.

360000, Нальчик, шаар, Ленин виль пресект, 5.
электрон почта: elbor_50@mail.ru